

II. CONCEPTES FONAMENTALS DE SOCIOLINGÜÍSTICA

CONCEPTES FONAMENTALS DE SOCIOLINGÜÍSTICA

Objectius de la unitat

- Conèixer i valorar les característiques de la situació sociolingüística actual i desenvolupar actituds positives envers la normalització.
- Analitzar la situació sociolingüística pròpia.

Activitat 0

Després de llegir aquest text, enceteu un debat sobre les qüestions que planteja:

"La sociolingüística es diferencia de la lingüística estricta perquè, en lloc d'ocupar-se de l'estructura interna d'una llengua, estudia els diversos usos socials que se'n fa. La llengua és situada així dins del marc sociocultural a què pertany.

Ara bé, una comunitat lingüística no sol viure aïllada absolutament de les altres. Una de les situacions més freqüents és que la llengua pròpia d'una comunitat estiga en contacte amb una, o més d'una, llengua forastera. Les situacions així creades solien tractar-se sota el nom del bilingüisme, que podia englobar casos de trilingüisme o multilingüisme. Per això actualment es tendeix a parlar de llengües en contacte [...]."

I. LA COMUNITAT LINGÜÍSTICA

Activitat 1

John Lyons defineix comunitat lingüística com "la gent que utilitza una determinada llengua (o dialecte)". Aquesta definició sembla, però, excessivament esquemàtica. Intenteu apuntar alguns altres criteris que, d'acord amb el vostre parer, hauria de complir un grup de persones per a poder conformar una comunitat lingüística, tot ajudant-vos d'aquestes preguntes:

- a) Penseu que qui estudia anglès a l'EOI pertany a l'anglofonia o a la comunitat anglòfona?
- b) Hi ha un nombre mínim de parlants per constituir una comunitat lingüística?
- c) Cal que els parlants compartesquen en comú altres trets diferents dels lingüístics perquè formen part de la mateixa comunitat lingüística?
- d) A quantes comunitats lingüístiques pertanyeu vosaltres?

II. LLENGÜES EN CONTACTE

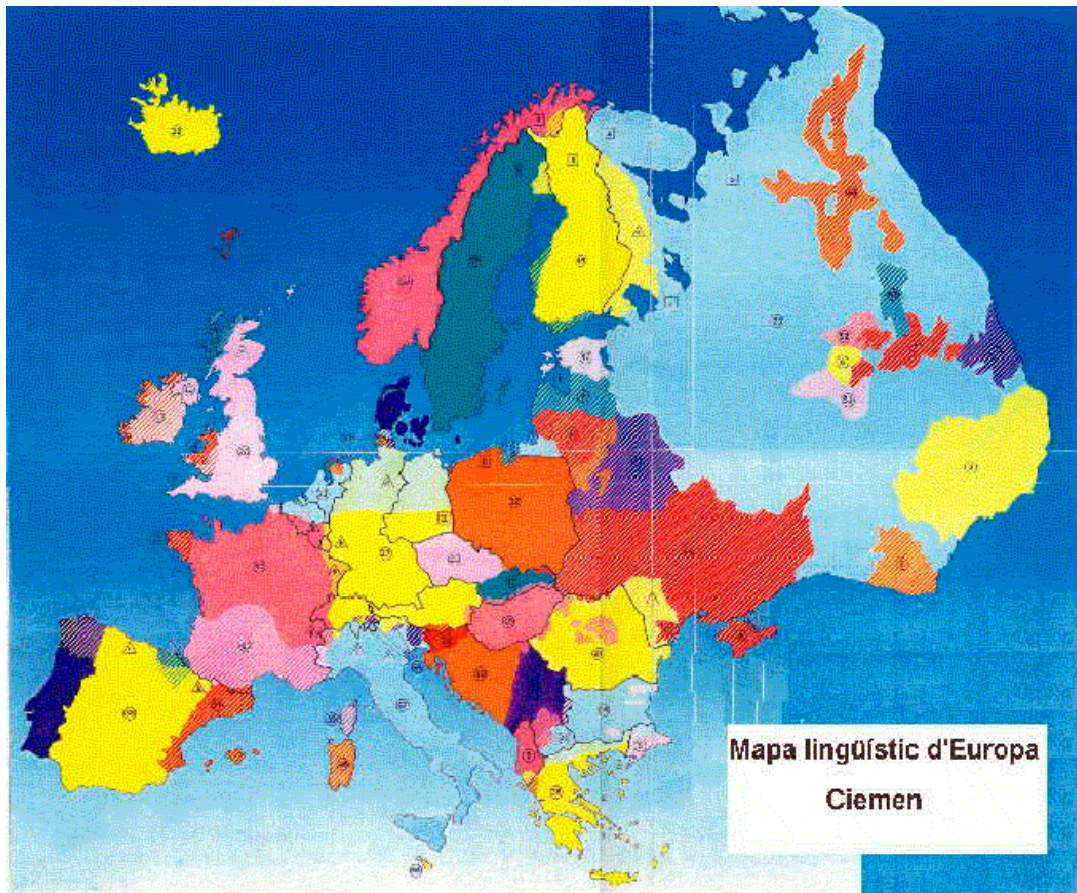
Activitat 2

Us oferim un mapa d'Europa perquè assenyalau les distintes llengües que s'hi parlen.

Us adonareu que hi ha ben pocs estats monolingües, ja que el més habitual és que convisquen diverses llengües, tot compartint el mateix territori. Parlem, doncs, de llengües en contacte. Ara contesteu les qüestions següents:

- a) En quins estats es parla més d'una llengua?
- b) Quants estats monolingües hi ha a Europa?

c) Quines llengües es parlen en més d'un estat?

Activitat 3

Tot seguit, us presentem una sèrie de textos escrits en diverses llengües:

A)

Triptic informatiu de les Nacions Unides (fragment)		
Founded in the aftermath of the Second World War, the United Nations came into being with the signing of its Charter in San Francisco in 1945 [...].	Die Vereinten Nationen wurden 1945, noch unter dem Eindruck des Zweiten Weltkriegs, mit der Unterzeichnung der Charta in San Francisco gegründet [...].	Las Naciones Unidas, creadas al término de la segunda guerra mundial, nacieron en 1945, al firmarse su Carta, en San Francisco [...].

B)

When it is God's will	Quand à Dieu plaît
When it is God's will for the ship to founder, in a safe harbour he breaks anchor and rigging, and I see many die from little ill: no man is sure how anything will end. Ausiàs Marc	Quand à Dieu plaît que le bateau pérísse, les ancres et les appareils se rompent en port sûr, et d'un petit mal je vois mourir bien des hommes: personne n'est certain de savoir comment les faits arriveront à terme. Ausiàs Marc

c)

CARTA d'una PIZZERIA (fragment)	
QUATTRO STAZIONE: pomodoro, formaggio, prosciutto, salame, carciofi e origano	QUATRE ESTACIONS: tomaca, formatge, pernil cuit, salami, carxofes i orenga
QUATTRO FORMAGGI: pomodoro, quattro formaggi e origano	QUATRE FORMATGES: tomaca, quatre formatges i orenga
CAPODANNO: pomodoro, mozzarella vaccina, lentichie secche, carote, sedano, fenoll, olio d'oliva	CAP d'ANY: tomaca, formatge mozzarella de vaca, llentilles seques, pastanaga, oli, fonoll, oli d'oliva

- a) Com heu comprovat, els textos estan escrits en anglés, italià, francès, alemany, valencià i castellà. Penseu que en els exemples aportats podem parlar de conflicte de llengües o de llengües en contacte? Argumenteu la vostra resposta.
- b) Com definiríeu el conflicte de llengües?

Activitat 4

Una vegada llegits aquests textos, comenteu-los en classe i contesteu les preguntes annexes:

- a. Em dic Peire Bec. Vaig nèixer a Occitània. Actualment, el meu país forma part de França. Majoritàriament, es parla francès, encara que quan m'adrece als meus pares o als meus amics, ho faig en occità. Pel contrari, tant l'ensenyament com els mitjans de comunicació escrits i orals són, sobretot, en francès. Molta gent, per tant, considera l'occità com una llengua de segona categoria i poc apta per a l'ús acadèmic o institucional.

Encara que us semble estrany, fa molts anys, la meua llengua era molt prestigiosa i es feia servir per escriure poesia, llibres de ciència...

- b. El meu nom és John Heart. Sóc d'Irlanda. La llengua del meu país és el gaèlic o irlandès. El meu avi encara parla gaèlic, encara que no va voler ensenyar-lo al meu pare perquè pensava que l'anglès era una llengua superior. Per a ell, calia imitar les classes altes, els polítics..., que empraven l'anglès. A l'institut, estudie algunes hores el gaèlic, però no el parle.

Quan el meu país s'independitzà de la Gran Bretanya, la constitució va declarar oficials el gaèlic i l'anglès, però, com que les classes altes continuaven parlant anglès, i les baixes les volien imitar, majoritàriament ensenyaven anglès als seus fills. Actualment, el govern vol ajudar a recuperar la llengua.

- c. Hola, em dic Maria Gutiérrez. Visc a les Filipines i parle castellà. Fa molts anys, els conqueridors espanyols ens portaren la seua llengua. Però, des que el nostre país va començar a formar part dels EUA, hi ha ben poca gent que parle castellà: solament l'utilitzem a casa, perquè la resta de coses les fem en anglès [ensenyament, mitjans de comunicació...]. Al meu país, hi ha, però, una altra llengua: el tagàlog.

- d. Sóc Hans von Belle. Sóc de Bèlgica. Al meu país hi ha dues llengües oficials. D'una banda el francès, a Valònia, al sud de Bèlgica; i d'altra, el flamenc a Flandes, és a dir, a la part nord

del país. A la capital, Brussel·les, ambdues llengües són oficials. La meua primera llengua és el flamenc, encara que també parle francès. A Flandes, quan em relacione amb els amics, estudie, llig la premsa, vaig al cinema... utilitze el flamenc. Tanmateix, quan vaig a Valònia, empre el francès: tothom l'utilitza.

Abans les coses eren ben diferents, ja que estava molt mal vist parlar flamenc, perquè l'única llengua oficial era el francès. Afortunadament, les coses han canviat i ara hi ha més igualtat entre les dues llengües.

- a) Heu reconegut alguna de les situacions descrites abans com a pròpia?
- b) Creieu que pot haver-hi una situació de contacte de llengües que no siga conflictiva?
- c) Per què creieu que fa uns quants anys o, fins i tot actualment, molts pares i mares s'adrecen en castellà als seus fills, mentre ells es parlen en valencià?

III. CONFLICTE LINGÜÍSTIC

Activitat 5

Llegiu la definició que ens dona Jordi Solé sobre el terme:

"Entenem per conflicte lingüístic una situació en la qual dues varietats lingüístiques competeixen entre elles i provoquen la invasió o el desplaçament d'una de les dues llengües o variants dels àmbits d'ús de l'altra."

- a) Coneixeu cap cas?
- b) Penseu que aquí es dona una situació com la descrita en la definició?
- c) Quan es dona una situació de conflicte lingüístic, una de les dues llengües està en inferioritat de condicions respecte de l'altra: això es dona als nostres centres?

IV. LLENGÜES MAJORITÀRIES, MINORITÀRIES I MINORITZADES

Activitat 6

Responeu veritable o fals a les afirmacions següents:

1. Tota llengua minoritària és una llengua minoritzada.	
2. Una llengua minoritzada és aquella que pateix un procés de retracció dels usos públics i també privats, en la pròpia comunitat lingüística.	
3. Una llengua majoritària és aquella que assoleix un ús quantitatiu molt rellevant.	
4. Tota llengua minoritzada és una llengua minoritària.	
5. Cap llengua majoritària no pot arribar a ser una llengua minoritzada.	
6. La situació minoritzada d'una llengua és natural i producte del nombre de parlants d'aquesta llengua.	
7. Les llengües majoritàries han arribat a ser-ho perquè són llengües més aptes per a la comunicació.	
8. Les llengües minoritzades poden ser majoritàries i minoritàries.	

A partir de les respostes que heu donat, intenteu de definir i diferenciar els termes *llengua majoritària*, *minoritària* i *minoritzada*.

En l'apartat 2, us hem presentat quatre persones que viuen en comunitats distintes i amb situacions sociolingüístiques diferents. Intenteu de situar-les en el següent quadre, segons els seus relats:

	Minoritzada	No minoritzada
Minoritària		
No minoritària		

V. BILINGÜISME

Activitat 7

Responeu veritable o fals a les afirmacions següents:

1. El bilingüisme és l'ús de dues o més llengües alternativament per part d'una persona.	
2. El bilingüisme és l'ús de dues o més llengües alternativament per part d'un grup humà.	
3. Els valencianoparlants (en general, catalanoparlants) són necessàriament bilingües.	
4. La societat valenciana és una societat bilingüe.	
5. Els castellanoparlants són necessàriament bilingües.	
6. El bilingüisme és l'etapa final del procés de substitució lingüística.	
7. Dos idiomes poden coexistir en una societat sense que hi haja bilingües.	
8. Els mitjans de comunicació i l'escola valencians són bilingües.	

Comenteu en grup les vostres respostes i compareu-les amb el que s'exposa al text següent:

"Un altre concepte emprat per descriure les situacions de contacte de llengües és el bilingüisme. Tanmateix, no resulta gens fàcil d'establir. Una de les possibles definicions postula el bilingüisme com la pràctica d'usar alternadament dues llengües. El que ocorre és que aquesta pràctica alternativa és més pròpia de l'àmbit individual que no del grupal. Per tant, hom ha proposat de restringir l'abast del terme als comportaments individuals, per tal de diferenciar-los dels usos col·lectius que farien referència al concepte de diglòssia.

Un individu és bilingüe, per tant, quan és capaç d'usar totes dues llengües amb una competència semblant, encara que en la pràctica sempre tindrà alguna preferència lingüística. Una societat és diglòssica, doncs, quan es produeix una superioritat d'ús i una consideració social d'una llengua respecte de l'altra."

VI. DIGLÒSSIA

Activitat 8

Llegiu aquest text i comenteu en veu alta què us suggereix.

"Ja havíem esmentat abans que existeix una situació de conflicte lingüístic quan una llengua entra amb competència amb una altra en un mateix territori. Les causes que originen aquest fenomen són de caire polític, socioeconòmic o de prestigi social. El conflicte apareix quan una nova llengua comença a ocupar els àmbits i les funcions que li corresponen a la llengua pròpia, original de la societat.

Quan ocorre una situació com la descrita, la llengua nouvinguda adquireix per al parlants una consideració de major prestigi davant de la seua llengua. Així, una llengua -A- (llengua dominant) s'empra en les situacions formals i, sobretot, en els àmbits escrits; mentre que la llengua -B- (llengua minoritzada) es relega a les funcions informals i poc rellevants socialment. Els lingüistes anomenen *diglòssia* aquesta diferent distribució d'usos i funcions.

Aquest fenomen pot dur la llengua o bé a la seua extinció, a través de la substitució per la llengua nouvinguda; o bé, a la recuperació de la llengua minoritzada, mitjançant un procés de normalització lingüística."

- a) Penseu que es produeix un ús diglòssic de la llengua quan canviem el nostre idioma habitual en anar al jutjat o en anar a la notaria?
- b) Creieu que als centres d'ensenyament sol donar-se aquest fenomen? Com? Raoneu les vostres respostes.

VII. LA SUBSTITUCIÓ LINGÜÍSTICA

Activitat 9

Responeu veritable o fals a les afirmacions següents:

1. Hi ha idiomes que tenen una tendència natural a ser substituïts per un altre a causa de la seua inferioritat intrínseca.	
2. Un idioma és reemplaçat per un altre quan els parlants l'abandonen.	
3. L'abandó de la llengua pròpia per part dels parlants és un fet espontani.	
4. El fet que els parlants d'un idioma l'abandonen per un altre és la conseqüència de la substitució lingüística.	
5. Les causes de la substitució són sempre socials.	
6. Un procés de substitució lingüística és ràpid, espontani, individual, uniforme i no conflictiu.	
7. En un procés de substitució lingüística totes les persones passen per l'etapa de bilingües al mateix temps.	
8. Tot procés de substitució lingüística acaba necessàriament en l'extinció d'una de les llengües en conflicte.	
9. En un procés de substitució lingüística cada volta es parla en més àmbits la llengua B (recessiva).	

Imagineu que en un país ha començat un procés de substitució lingüística. Us oferim un seguit de quadres que sintetitzen aquest procés. Atés que estan desordenats, ordeneu-los cronològicament, tot assenyalant l'any que correspon a cada etapa. Els anys són: 1960, 1995, 2024, 2050, 2078. La llengua original serà A, i la nouvinguda B.

Any	
Llengua A	Llengua B
<ul style="list-style-type: none"> a casa al carrer amb amics classes baixes 	<ul style="list-style-type: none"> a l'escola al govern al cinema als diaris-tv classes altes

Any	
Llengua A	Llengua B
<ul style="list-style-type: none"> a casa al carrer amb amics a l'escola als diaris-tv 	<ul style="list-style-type: none"> al govern classes altes

Any	
Llengua A	
<ul style="list-style-type: none"> a casa al carrer amb amics als diaris-tv a l'escola al govern al cinema classes altes 	

Any	
Llengua A	Llengua B
<ul style="list-style-type: none"> a casa classes baixes 	<ul style="list-style-type: none"> al carrer amb amics a l'escola al govern al cinema als diaris-tv classes altes

Any	
Llengua B	
<ul style="list-style-type: none"> a casa al carrer amb amics als diaris-tv 	<ul style="list-style-type: none"> a l'escola al govern al cinema classes altes classes baixes

Activitat 10

Per parelles, llegiu el text següent:

"Una situació de substitució lingüística comporta una actitud de rebuig de la pròpia identitat col·lectiva: és el fenomen d'autoodi o deslleialtat lingüística. L'autoodi és el sentiment d'inferioritat que experimenten determinats individus per posseir els trets que els identifiquen com a membres del grup. L'actitud més simple és, naturalment, la de negar la pertinença a aquest grup.

Aquesta conducta no sol ser passiva, sinó que sovint el fet d'abandonar lingüísticament el grup d'origen comporta, alhora, el sentiment d'hostilitat contra aquells que hi continuen integrats."

- a) Quines raons pot tenir una persona o grup per adoptar en un moment determinat comportaments lingüístics que podríem anomenar com a propis d'un sentiment d'autoodi?

- b) Coneixeu cap cas de gent que haja renegat del seu idioma, perquè considera que no és igual de vàlid que la llengua dominant?
- c) En quines situacions comunicatives se sol produir? En les formals o en les informals?

VIII. LA NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

Activitat 11

Jordi Solé defineix la normalització com "un procés historicosociocultural en què un idioma és sotmés a la normalització i aconsegueix d'accedir a totes les funcions socials fins aleshores reservades a la llengua dominant. Un idioma, per tant, està plenament normalitzat quan ocupa tots els àmbits formals i informals."

Valoreu, a través d'un debat, quin grau d'ús té el valencià en cadascun dels àmbits següents:

- a) Àmbit acadèmic: ensenyament obligatori (material didàctic, apunts, exàmens, documentació IES...)
- b) Àmbit administració pública: formularis...
- c) Àmbit associatiu: assemblees, butlletins, convocatòries...
- d) Àmbit científic: ensenyament universitari (recensions, tesis, comunicacions, docència...)
- e) Àmbit dels mitjans de comunicació: ràdio, TV, premsa...
- f) Àmbit polític: mítings, programes electorals...
- g) Àmbit quotidià: notes, converses, cartes...
- h) Àmbits professionals: retolació, facturació, etiquetatge, campanyes comercials...

IX. PREJUDICIS LINGÜÍSTICS

Activitat 12

Enceteu un debat a classe al voltant de les preguntes següents:

- a) Podem parlar de l'existència de llengües aptes i no aptes per a la comunicació personal?
- b) Què diríeu davant d'aquesta afirmació: quan més parlants té una llengua, més prestigi internacional posseeix?
- c) Hi ha llengües que ens sonen més fines i d'altres més aspres: penseu que aquesta afirmació és certa?
- d) Què penseu quan un pare valencianoparlant s'adreça al seu fill en castellà perquè considera que el valencià no és òptim per a ell i pensa que si estudia en castellà tindrà més possibilitats laborals?
- e) Us imagineu redactant el testament en valencià en anar a la notaria o adreçar-vos al jutge en un judici? Creieu que la societat valenciana empra en igualtat de condicions les dues llengües oficials o penseu que conscientment empra una llengua o una altra, segons la situació comunicativa?

Activitat 13

Feu l'esquema de la unitat.

X. CONCEPTES SOCIOLINGÜÍSTICS BÀSICS

X.1. COMUNITAT LINGÜÍSTICA

Amb el concepte de COMUNITAT LINGÜÍSTICA ens referim a una determinada classe de grup que, eventualment, es comunica amb una llengua: una gent que comparteix una llengua, al marge que aquesta mateixa gent pugui formar part d'altres grups socials o territorials (grup religiós, nacional, estatal, etc.). I al marge que, eventualment, formi part d'altres comunitats lingüístiques.

Acceptat que una comunitat lingüística és, per definició, una classe de grup, la seua anàlisi implica, en primer lloc, una anàlisi *demogràfica*; l'anàlisi quantitativa de la gent que forma la comunitat, les tendències de creixement, de reproducció o pèrdua de parlants... Sense població no hi ha comunitat. Caldrà, en conseqüència, prendre en compte la població absoluta, la seua distribució espacial, l'estructura d'edats, de sexe, d'ocupacions, de nivells d'instrucció, la procedència (migracions internes i externes); en definitiva, totes les variables (personals i socials) que configuren un grup social.

Amb tot, l'anàlisi demogràfica no és suficient per a un diagnòstic social de la comunitat lingüística. De fet, la seua estructuració interna depèn, a més, d'altres valors de caràcter qualitatiu, com ara els aspectes psicosocials, classistes, religiosos, nacionals, etc.

D'altra banda, cal matisar que el concepte de comunitat lingüística no està subjecte a cap criteri quantitatiu. L'existència d'una comunitat lingüística implica, senzillament, l'existència de dos parlants, encara que en referir-nos a comunitat lingüística, al·ludim una estructura grupal àmplia que supera el grup primari de relació directa: família, colla d'amics, etc.

X.2. EL CONFLICTE LINGÜÍSTIC

D'entrada cal diferenciar dos conceptes com són:

- ✓ El contacte de llengües
- ✓ El conflicte lingüístic

El CONTACTE DE LLENGÜES és simplement la coexistència de diverses llengües, però sense que es produeixi cap tensió en els seus usos. Ens referim, doncs, a situacions on la distribució de llengües no crea cap tensió social. Per exemple, l'ús de distintes llengües en un fullet informatiu.

El CONFLICTE LINGÜÍSTIC, tanmateix, implica l'aparició de tensions socials i de comunicació. S'hi produeix, per tant, la invasió o el desplaçament d'una de les llengües o variants dels àmbits d'ús de l'altra. El conflicte lingüístic apareixerà des del mateix moment en què una llengua forana comence a ocupar els àmbits d'ús i les funcions que li correspondrien ocupar a la llengua pròpia d'una comunitat.

El conflicte lingüístic produeix el bilingüisme social i està absolutament lligat a la substitució lingüística. Superar-lo implica prendre la decisió de la normalització lingüística.

A més del conflicte lingüístic sobre les situacions comunicatives, n'hi ha un altre sobre l'estructura de la llengua. Es produeix quan es qüestionen alguns aspectes (normalment externs) de la forma de l'idioma. Per exemple, conflictes ortogràfics, gramaticals...

Al País Valencià es dona un conflicte sobre els àmbits d'ús que apareix enllaçat amb un altre sobre l'estructura lingüística.

X.3. INTERFERÈNCIA vs INTERPOSICIÓ

Anomenem INTERPOSICIÓ LINGÜÍSTICA al fet pel qual quasi totes les relacions entre la comunitat lingüística de l'idioma minoritzat i la resta de la humanitat passen per l'idioma dominant. Aquest aspecte afecta a l'estructura social de la llengua. Així, quan hom haja de traduir un text escrit en anglès o francès ho farà al castellà, tot fent un ús convencional, majoritari.

La interposició és un aspecte del procés de substitució lingüística, i si aquest avança, fa que cada cop més l'idioma dominant esdevinga necessari, inevitable, imprescindible i indispensable, mentre que l'idioma propi és cada vegada més innecessari, superflu i prescindible.

La INTERFERÈNCIA LINGÜÍSTICA, afecta a l'estructura lingüística de l'idioma: nivell fonètic, nivell morfosintàctic, nivell semàntic... (préstecs, contaminacions lingüístiques, analogies...).

X.4. DIGLÒSSIA

El 1959 Charles FERGUSON escriu un article on empra per primera vegada el terme DIGLÒSSIA en el seu sentit estricte. Tanmateix qui difondrà aquest concepte serà Joshua A. FISHMAN. Per a Ferguson, existeix una relació molt particular entre la llengua estàndard i la col·loquial, diferent de la que s'estableix entre l'estàndard i els dialectes locals. Aquesta relació rep el nom de DIGLÒSSIA. L'autor se centrarà en l'àrab, el grec modern, l'alemany suís i el crioll haitià per estudiar-ne els trets comuns i traure conclusions.

En tots quatre casos, hi ha una varietat A (alta), de tipus estàndard, i una varietat B (baixa), de tipus no estàndard, d'ús col·loquial o informal.

Els trets bàsics de la situació diglòssica són els següents:

1. *Funció*: especialització funcional de A i B. Segons l'ocasió serà escaient l'ús exclusiu de A o B amb molt poca imbricació.
2. *Prestigi*: A és considerada superior a B en alguns sentits.
3. *Herència literària*: tots els casos definitoris tenen un cabal considerable de literatura escrita en A, de la qual la comunitat parlant està orgullosa.
4. *Adquisició*: la varietat A és apresada de manera formal (ensenyament), mentre que la varietat B és apresada de manera «natural», és a dir, per transmissió familiar.
5. *Estandardització*: la varietat A ha estat objecte d'estudis, disposa de gramàtiques, diccionaris, etc. Contràriament, res d'açò ocorre en la varietat B.

6. *Estabilitat*: la diglòssia es caracteritza per la seua estabilitat.
7. *Gramàtica*: l'estructura gramatical de B és més *senzilla* que no pas la corresponent de A.
8. *Lèxic*: existència de mots que donen el segell de A o B en l'expressió oral o escrita.
9. *Fonologia*: la fonologia de B és el sistema bàsic a través del qual és *llegit* A.

Com queda reflectit, el concepte de Ferguson fa referència a la relació que s'estableix entre varietats distintes *al si d'una mateixa llengua*, no a la relació que s'esdevé entre llengües diferents potencialment factibles d'ocupar els mateixos àmbits d'ús. La diglòssia se centra en la distribució o especialització de les varietats A i B. Aquesta especialització comporta que la varietat A monopolitzi el prestigi, que no siga vernacla en cap sector i, per tant, que l'adquisició siga *no natural*. A més, que A siga amb exclusivitat la varietat estandarditzada i la de la producció i l'herència literària i, com a conseqüència de la divisió funcional excloent, que hi haja estabilitat relativa en les situacions diglòssiques.

D'altres autors proposaran una extensió o modificació de la concepció original fergusoniana. Així, JOHN GUMPERZ aplicarà aquesta noció no solament a aquelles societats que adoptaven nivells clàssics i vernaculars, sinó a tota especialització funcional diferenciada ja fóra entre nivells, registres, dialectes o llengües, tot tractant de descobrir (en comunitats multilingües) els models socials que governaven l'ús d'un nivell més que d'un altre.

Però, l'autor que més ha contribuït internacionalment a la difusió del concepte de diglòssia ha estat JOSHUA FISHMAN. Aquest autor parteix de la consideració que el bilingüisme és una caracterització de la conducta lingüística a nivell individual, mentre la diglòssia seria un fenomen de caràcter social. Fishman identifica la diglòssia amb allò que nosaltres hem anomenat bilingüisme social.

Aquest autor estudia les relacions entre els dos fenòmens i n'estableix quatre tipus. Heu-los aquí:

	+	DIGLÒSSIA	-
BILINGÜISME	1. Diglòssia i bilingüisme	2. Bilingüisme sense diglòssia	
	3. Diglòssia sense bilingüisme	4. Ni bilingüisme ni diglòssia	

1. Diglòssia i bilingüisme

- ✓ La Suïssa alemanya (schwyzertütsch i alemany estàndard).
- ✓ Paraguai, on més de la meitat de la població parla castellà i guaraní; el castellà és la llengua amb estatus alt (educació, religió, govern, cultura), mentre que el guaraní és, bàsicament, llengua de la intimitat o amb la qual s'expressa la solidaritat primària.
- ✓ Jueus de l'est d'Europa de la I Guerra Mundial: hebreu (A) i jiddisch (B), a més d'una llengua exterior a la comunitat jueva.

2. Bilingüisme sense diglòssia

- ✓ Immigrants italians o porto-riquenys a Nova York.
- ✓ L'aprenentatge d'un segon idioma, on no hi ha diferència d'estatus entre els idiomes.
- ✓ Grups d'immigrants rurals establerts en zones industrialitzades; industrialització i urbanització ràpida que obliga a un canvi de llengua sense passar per l'estadi de la diglòssia, sense arribar a

una noció de privilegi vinculat a una llengua: no hi ha diferenciació funcional clara entre les dues llengües. Aquest tipus de situació tendeix a ser transitori.

3. Diglòssia i bilingüisme

Sol tractar-se de dues comunitats lingüístiques unides en l'àmbit polític, religiós i econòmic, però que mantenen fronteres de grup relativament impermeables, com ara:

- ✓ Aristocràcies europees abans de la I Guerra Mundial (p.e. la Rússia tsarista, on l'elit francòfona i el poble russoparlant havien de comunicar-se a través d'interprets en no ser cap d'ells bilingües).
- ✓ Zones recentment urbanitzades d'Àfrica (la minoria dirigent parla una llengua diferent de la de la comunitat).

4. Ni bilingüisme ni diglòssia

- ✓ Algunes petites comunitats lingüístiques molt aïllades, no diversificades (estats monolingües: Portugal, Hongria).

X.5. NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

La NORMALITZACIÓ consisteix sobretot a elaborar i posar en vigor sistemes de normes d'ús lingüístic. Aquest fet pressuposa necessàriament que la normalització és sempre conscient. Implica, en efecte, no sols una actitud favorable envers l'idioma, sinó també una esperança i una confiança en l'eficàcia de l'acció social desvetllada i concertada.

La PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICA és un dels instruments de la normalització. Pressuposa l'esforç per conduir el desenvolupament d'una llengua en la direcció desitjada, mitjançant una predicció (fundada en el coneixement passat) i un propòsit deliberat d'influir sobre l'evolució futura.

També podem entendre que la PLANIFICACIÓ LINGÜÍSTICA es fonamenta sobre una activitat metòdica dirigida a regular i normalitzar o crear noves llengües. Concretarem més si considerem la planificació lingüística com una activitat organitzada i sancionada per l'autoritat pública a través d'una estructura de programes i projectes coordinats a nivell macroeconòmic.

La POLÍTICA LINGÜÍSTICA comporta l'acció d'un govern tendent a promoure i regular l'ús d'una llengua en l'administració i en l'ensenyament que estenga alhora el suport i la participació públics en relació amb l'actitud oficial.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- FERRER, M.-CANÓS, T (1996) *Discursos*, Barcelona, Ed. Castellnou.
- MOLLÀ, T.-PALANCA, C. (1987) *Curs de sociolingüística 1*, Alzira, Bromera.
- MOLLÀ, T.-VIANA, A. (1989) *Curs de sociolingüística 2*, Alzira, Bromera.
- SANZ, R.-RUIZ, F. (1990) *Quaderns d'activitats. La llengua al s. xx (1). La situació sociolingüística actual: conceptes bàsics*, València, Tàndem.
- SANZ, R.-RUIZ, F. (1990) *Quaderns d'activitats. La variació lingüística: conceptes generals. Sociolingüística: conceptes bàsics*, València, Tàndem.
- SOLÉ, J. (1989) *Sociolingüística per a joves*, Barcelona, La llar del llibre.